

Bo Wagner Sørensen og Søren Forchhammer

Byen og bygden

– grønlandskhedens landskaber

Denne artikel tager udgangspunkt i udtalelser om Grønlands hovedstad Nuuk som "et stykke Danmark på klipper". Formålet er at vise, hvordan og hvorfor Nuuk er omstridt, og hvordan synet på byen har ændret sig over tid. Ved hjælp af landskabsbegrebet defineret som en relation mellem det sociale livs forgrund (os som vi er nu) og baggrund (os som vi kunne være) påvises en sammenhæng mellem synet på byen og den politiske udvikling i Grønland. Hvor den anti-urbane fortælling var fremherskende fra sidst i 1960'erne, hvor byerne var associeret med danskhed og fremmedgørelse, og grønlænderen og byen blev set som uforenelige størrelser, blev den fra 2000 i stigende grad afløst af en mere inkluderende og kompleks grønlandskhed. I landskabsterminologi var situationen den, at folk levede et utilpasset, danskpræget dagligliv i byen, men drømte om et andet liv i pagt med grønlandske traditioner og værdier. Hvor forgrund og baggrund lå meget langt fra hinanden, er der sket en tilnærmelse ved, at byen er blevet approprieret som et grønlandsk landskab. Nuuks status har således ændret sig i retning af stigende anerkendelse. Men Nuuk beskyldes samtidig for at videreføre en dansk centraliseringspolitik og kan i den forstand stadig ses som "et stykke Danmark på klipper".

Søgeord: Grønland, Nuuk, bystudier, landskaber, migration.

Europæiske hovedstæder fremstår typisk som indbegrebet af nationalstaten. Hvad er fx mere fransk end Paris, og hvad er mere italiensk end Rom? Den tætte kobling mellem hovedstad og nationalstat går tilbage i tid. Hvad Grønlands hovedstad Nuuk angår, er sagen imidlertid mere kompliceret, for Nuuk er af både grønlændere, danskere og andre udefra blevet opfattet som en danskpræget og dermed kulturelt tvetydig by, mens bygderne står som indbegrebet af grønlandskhed. Der er dog en ændring undervejs i retning af en anerkendelse af Nuuk som en *grønlandsk* hovedstad, men der er også stadig modstand.

Artiklen vil tegne et billede af det historisk omskiftelige syn på Nuuk og give en forklaring på Nuuks tidligere og aktuelle status. Der er ikke tale om et øjebliksbillede anno 2015, men et fokus på Nuuk i nyere tid, dvs. fra 1950 til i dag. Artiklen vil skrive sig ind i relevant eksisterende forskning om migration og urbanitet i Grønland og gøre brug af det analytiske begreb landskab som overordnet teoretisk ramme. Det empiriske materiale er primært udvalgt på baggrund af udsagn om Nuuk og stammer dels fra den videnskabelige og journalistiske grønlandslitteratur, dels fra det felt- og interviewbaserede forskningsprojekt *Migration i Grønland* om intern migration og narrativer om by og bygd.¹ Som led i dette projekt blev der foretaget i alt 40 interview i 2001 og 2002 med henholdsvis tilflyttere fra kysten og nuummiut, dvs. personer født og opvokset i Nuuk.² Denne artikel er tænkt som en historisk antropologisk analyse af synet på Nuuk, og den inddrager derfor forskelligartet materiale og mange stemmer af både ældre og nyere dato. Tilsammen kan materialet – de skriftlige kilder, interviewmaterialet og de øvrige medier, der inddrages – påvise nogle tendenser, der rækker ud over en øjebliksanalyse. Artiklen følger en vis kronologi, og det anvendte materiale er forsøgt kontekstualiseret og eksplicit placeret i tid.

Nuuk har sjældent været genstand for lokalsamfundsbeskrivelse med jubilæumsbogen *Godthåb – Nûk 1728-1978 i tekst og billeder* (Lyngé et al. 1978) som en af de få undtagelser.³ På bogens bagflap står der: "Blandt verdens hovedstæder må Godthåb henregnes til såvel de små som de forholdsvis unge [...]". Samfundsvidenskabelige beskrivelser af Nuuk er tilsvarende sparsomme, da eskimologer og antropologer typisk har interesseret sig for bygder og mindre byer (Sørensen 1994a:47). Beskrivelser af Nuuk optræder således overvejende sporadisk i grønlandslitteraturen i almindelighed.

Artiklen struktureres på følgende måde: Først afklares landskabsbegrebet. Herefter præsenteres udsagnet "Nuuk er ikke Grønland", som ligger til grund for den undren over Nuuks tvetydige status, der har vakt forfatterens interesse i første omgang. Så følger henholdsvis en kort historisk beskrivelse af Nuuks udvikling og en overvejende feltarbejdsbaseret præsentation og karakteristik af Nuuk post 2000 som *grønlandsk* storby og tilflytterby. Denne præsentation af Nuuk fungerer som baggrund for de anti-urbane fortællinger, der var fremherskende fra omkring 1970 og små tredive år frem, men som

Bo Wagner
Sørensen, ph.d.

E-mail: bowas86
@gmail.com

Søren Forchhammer,
ph.d.

E-mail: forchhammer
@gmail.com

stadig dukker op – fx i forbindelse med en nyere udstilling om Blok P. De to afsnit om henholdsvis ældre og nyere anti-urbane fortællinger efterfølges af et afsnit, der opsummerer og giver en mere samlet præsentation af relationen mellem by, land og grønlandskhed over tid. Endelig følger et kort afsnit, der peger på, at en del grønlandere uden for Nuuk kritiserer hovedstaden for at føre ”dansk” centralistisk politik. Artiklen afsluttes med en konklusion.

Begreberne land(skab) og by

Vi benytter landskabsbegrebet som teoretisk ramme af flere grunde. Dels er land og by ikke bare objektive geografiske størrelser, men tilskrives løbende kulturel betydning gennem historien, hvor vi ser, hvordan såvel landskaber som byskaber bliver genstand for kulturel tilegnelse, og hvordan figurerne land og by skifter betydning over tid. Dels understreger grønlandslitteraturen og forskningsprojektet *Migration i Grønland* relevansen af begrebsparret land/by.

I introduktionen til antologien *The Anthropology of Landscape* skriver antropologen Eric Hirsch (1995:1), at begrebet landskab dels henviser til det studerede folks ”objektive” landskab, dels til hvordan et landskab ser ud set med de lokale beboeres øjne. Hirsch forfølger disse to forbundne måder at betragte landskab på, idet han betoner betydningen af landskabsbegrebets oprindelse i den europæiske malerkunst, hvor målet var at opnå overensstemmelse mellem det pittoreske ideal og selve motivet, dvs. det konkrete landskab. Og han viser, hvordan brugen af landskabsbegrebet er blevet udvidet til at mediere mellem den historisk etablerede modsætning mellem by og land.

Hirsch (1995:3) foreslår på den baggrund, at vi betragter hverdagslivet som forgrund (os som vi er nu) og forestillingen om det ideale liv som baggrund (os som vi *kunne* være), og at landskab defineret på denne måde omhandler en relation mellem det sociale livs forgrund og baggrund. Han lægger dermed op til at se landskab som en kulturel proces, der svinger mellem konkrete beboede steder (places) og mere abstrakte, forestillede rum (spaces). Mere konkret udtrykt forsøger folk i deres hverdagsliv at realisere iboende muligheder. Ifølge Hirsch (1995:23) indgår forgrundsaktualitet og baggrundspotentialitet i en gensidig implikationsproces. Han viser også, hvordan landskabsbegrebet

typisk knytter sig til begrebspar som fx place/space, indenfor/udenfor, land/by, og lægger op til, at disse størrelser er kulturelt og historisk betinget.

I artiklen tager vi udgangspunkt i landskab som en relation mellem det sociale livs forgrund og baggrund, idet denne ramme kan bidrage til en forståelse af det historisk omskiftelige syn på den grønlandske (stor)by og hovedstad Nuuk, herunder bidrage til at forklare hvorfor Nuuk er omstridt.⁴ Rammen giver også god mening til modsætningen mellem by og land og de anti-urbane fortællinger, som ikke bare optræder i grønlandslitteraturen, men også er veldokumenteret i bystudier i almindelighed (se fx Hannerz 1980; Finnegan 1998; Simonsen 2005:84,104). Ifølge sociologen Ruth Finnegan (1998) er der etableret et skel mellem land og by i den akademiske tradition, mens folk i almindelighed ikke nødvendigvis reproducerer dette skel, idet de ofte bringer byen og landet sammen i deres fortællinger. Det gælder også typisk informanterne i forskningsprojektet *Migration i Grønland*.

Begrebet renhedshierarki skal også kort introduceres her. Antropologerne Akhil Gupta og James Ferguson argumenterer for, at der er forskel på feltarbejdssteder, at nogle rangerer højere end andre (Gupta & Ferguson 1997:13). De højest rangerede er de steder, der opfattes som fjernest fra det/de hjemlige. Argumentet indgår ganske vist i en diskussion om den antropologiske disciplin, men renhedshierarkiet giver også god mening i bredere forstand og kan bidrage til en forklaring på Nuuks tvetydige status.

Udsagnet "Nuuk er ikke Grønland"

Allerede under sit første feltarbejde i Nuuk i 1988-89 stødte den ene af artiklens forfattere på udsagn fra både grønlandere og danskere bosat i byen om, at Nuuk ikke er det rigtige Grønland, eller at Nuuk er "et stykke Danmark på klipper" (Sørensen 1994a:47-48). Problemet med Grønlands hovedstad Nuuk var tilsyneladende, at den var for blandet, at den var for kulturelt tvetydig og derfor hverken tilstrækkelig interessant eller relevant som omdrejningspunkt for antropologiske feltstudier til trods for, at den rummede omkring en fjerdedel af Grønlands samlede befolkning.

De nævnte udsagn om Nuuk gav anledning til en stadig undren, som godt 10 år senere blev formuleret i forskningsprojektet *Migration i Grønland* om synet på Nuuk baseret på både tilflytteres og nuummiuts fortællinger om byen. Projektet resulterede i en nuancering af synet på Nuuk, idet det efterhånden stod klart, at nuummiut generelt havde et mere entydigt positivt syn på byen end tilflyttere, og at tilflyttere havde et mere positivt syn på byen end midlertidige gæster og folk bosat i andre grønlandske byer og bygder.

Som led i *Migration i Grønland* blev de interviewede nuummiut spurgt, om de var bekendt med udtalelser om, at Nuuk ikke er det rigtige Grønland (se også Møller 1999:103). En af dem svarede:

Ja, [...] særlig for dem, der kommer udefra ... nordfra. [...] Der er mange, der har udtalt sådanne bemærkninger til os: At vi ikke er rigtige grønlandere, fordi vi bor i Nuuk. At det er en dansk by, [fordi] der er så mange danskere her. Men det tager vi bare som en ... påstand. Vi betragter os selv som rigtige grønlandere. Vi er jo født [her], og Nuuk er hovedstaden i Grønland, så hvorfor skulle vi ikke være grønlandske? [...] Så den der påstand om, at Nuuk ikke er det rigtige Grønland ... Nej, den køber jeg ikke.

En anden nuummioq svarede, at det hørte hun jævnligt og især fra danskere, og hun undrede sig over, hvad de forventer at se. Og hun fortsatte med at opridse de store regionale forskelle mellem Nord- og Sydgrønland og endte med at sige, at hvert sted har sit særpræg. En tredje nuummioq svarede lidt i samme stil:

Ja, og jeg bliver stiktosset, når jeg hører det, fordi Nuuk er Nuuk, byen ligger i Grønland, og med det klima og de betingelser, den har, så ... Jeg fatter ikke de mennesker, der siger, at Nuuk ikke er Grønland. Altså, hvad forbinder de med [Grønland]?

Kvinden nævnte, at det nok primært er danskere, hun hørte den slags udtalelser fra, og at det sandsynligvis skyldes deres romantiske forestillinger om Grønland, som ikke bliver indfriet i mødet med Nuuk, fordi livet i Nuuk på mange måder ligner deres egen levevis i Danmark. Nuuk er ganske enkelt ikke fremmedartet nok. Men som kvinden understregede: "Nuuk er *også* Grønland". For folk udefra falder Nuuk tilsyneladende mellem de etablerede kategorier grønlandsk og dansk og fremstår således som en kulturel anomali. Tilsvarende falder Nuuk igennem i forhold til Gupta og Fergusons renhedshierarki, da Nuuk ligner vestlige byer for meget og bliver for velkendt og hjemlig.

En fjerde og lidt yngre nuummioq sagde: "Hvis folk er utilfredse med, at [Nuuk] ikke er en rigtig grønlandsk by, så kan jeg da være kold nok i røven til at sige: Så rejs da hen et sted, hvor du synes, der er grønlandsk!" En femte nuummioq udtalte sig om byen og bymidten:

Altså, det er jo en evig byggeplads, men jeg synes, det er skønt. Jeg elsker, de bygger den større [...] Jeg tror næsten, man skal være født og opvokset her for at kunne holde af Blok 1-10 ... bymidten altså. Jeg er sikker på, at der er mange grimme steder, [som man lægger mærke til,] når man kommer udefra. Jeg har hørt folk sige, at det der, det er da ikke særligt pænt, men det er alligevel noget af Nuuks charme, ikke?

Vi ser, at Nuuk er omstridt. Dens storbykarakter gør, at mange grønlandere udefra – grønlandere som danskere – ikke ser den som grønlandsk, mens nuummiut argumenterer for byens iboende grønlandskhed.

Fra hovedby til hovedstad

Nuuk blev officielt grundlagt i 1728 og har fungeret som administrativt centrum for Sydgrønland siden 1782. Den oprindelige del af byen er koncentreret omkring kolonihavnen, som med sine historiske bygninger repræsenterer det rigtige Nuuk for mange nuummiut.

Det fremgår af artiklen "Byudviklingen siden 1950" skrevet af direktøren for Grønlands Tekniske Organisation (GTO) Gunnar P. Rosendahl og arkitekt i GTO Vagn Laage (1978:143), at Grønlandskommissionen, der i 1948-50 skulle udforme retningslinjerne for Grønlands nyordning, ikke var sikker på, "at Godthåb kunne fortsætte som hovedby", fordi byen, som på det tidspunkt havde omkring 1.000 indbyggere, led under en alvorlig mangel på vand. En såkaldt Vandekspedition, der blev udsendt i 1949, foreslog etableringen af et kunstigt vandreservoir som løsning på vandforsyningsproblemet. I 1950 udsendtes en Byplansekspedition til Grønland, hvor den undersøgte udviklingsmulighederne i byerne Narsaq, Nuuk, Maniitsoq og Aasiaat. Byplansekspeditionen, der var et resultat af Grønlandskommissionens overvejelser, havde til opgave at udarbejde "en velgennemtænkt plan for placering af tilflyttere på steder, der er egnede til at modtage en større og måske stadigt voksende befolkning" (Rosendahl & Laage 1978:148-149). Ekspeditionen gik ind for en fastholdelse af Nuuk som hovedstad og anbefalede en hovedstadsudvikling af byen, som på daværende tidspunkt blev karakteriseret som "spredt og planløs" (ibid:149), med en dertil hørende byplanlægning. Anbefalingen var baseret på byens centrale geografiske placering med mulighed for besejling året rundt, og at der på halvøen Nuuk var tilstrækkelige arealer til sikring af boligbyggeri, så byen ultimativt kunne rumme op imod 10.000 indbyggere. En forudsætning for dette tal var dog, at hen ved halvdelen kom til at bo i etagehusboliger. Om disse skriver Rosendahl og Laage (1978:156):

De store boligbebyggelser fra 1960'erne har været udsat for megen kritik – ikke mindst fra dansk side. Dette skyldes vel først og fremmest, at de repræsenterede en ny boligform, der dengang var fremmed i de grønlandske byer. Med etagehusene blev tillige indført nye, store bygningsdimensioner, der dominerede – ja, nogen sagde knuste – tidligere tiders småhusbyggeri. Men af flere grunde var det dengang nødvendigt at indføre etagehusene i bybygningen.

Den helt væsentlige grund var at afhjælpe den værste bolignød, og så gav etagehusene beboerne adgang til eftertragtede tekniske goder: trykvand, kloak, bad, WC og centralvarme, som også bidrog til en øget sundhedstilstand i befolkningen. Etagehusene medvirkede samtidig til at give byen en differentieret boligmasse, og Rosendahl og Laage (1978:157) skriver: "Man kan i øvrigt i dag notere sig, at et ikke ubetydeligt flertal af de boligsøgende ønsker sig en lejlighed i etagehus. Dette må formodentlig kunne tages som udtryk for, at den grønlandske befolkning har accepteret denne bekvemme boligform".

Det fremgår også af interviewmaterialet fra *Migration i Grønland*, at de etageboliger, som efterfølgende er blevet udskældt, blev set som attraktive af mange indflyttere i sin tid, fordi de netop havde indlagt vand, bad, komfur osv. En kvinde fortalte fx om sin bedstemor, at hun havde været vant til at hente vand og andet tungt arbejde, og "hun var simpelthen så glad for at være flyttet til en stor by, hvor du kunne åbne for hanen, og så kom der rindende vand og ... ja, altså hun satte virkelig pris på [sine] elektriske hjælpemidler". En anden kvinde fortalte fra Nuuk, hvordan folk i sin tid i stort tal var kommet på besøg for at få et bad i den nye lejlighed i en af blokkene fra 60'erne, som hendes mor var flyttet ind i.

Nuuk som tilflytterby og storby

Nuuk har haft en markant tilflytning. Hvor byen havde omkring 1.000 indbyggere i 1950, var tallet steget til godt 7.000 i 1970, og i 2013 er tallet på 16.454, der svarer til 29,2 procent af Grønlands samlede befolkning (Statistics Greenland 2013:9). En kommunalpolitiker fra Nuuk, der blev interviewet til *Migration i Grønland*, sagde: "Jeg er sikker på, at hvis Nuuk får mulighed for – hvilket kommunen selvfølgelig ikke gør – at løse boligproblemet og dermed få plads til alle tilflytterne, så vil man affolke resten af Grønland". Og en af de interviewede tilflyttere sagde, at der er dage, hvor hun havde indtryk af, at "det er hele min by, der er flyttet hertil". Statistikken bekræfter, at udviklingen i bosætningsstrukturen i de seneste tiår har været en klar koncentration af befolkningen i de større byer og få større bygder, mens såvel de mindre byer som bygder har oplevet en markant nedgang (Rasmussen et al. 2010:18; se også Hendriksen 2013).⁵

Nuuk, der i dag består af flere bydele – med selve Nuuk, Nuussuaq og Qinnqorput som de primære – er regeringsby og landets politiske, administrative, erhvervsmæssige og uddannelsesmæssige centrum. Her ligger både Sermersooq Kommune – storkommunen der i forbindelse med reformen i 2009 afløste Nuuk Kommune – og Grønlands Selvstyres centraladministration.⁶ I forbindelse med etableringen af Grønlands Hjemmestyre i 1979 fik Grønland et komplet sæt af nationale symboler: en nationalsang, en nationaldag, et flag og et våbenskjold, skriver eskimologen Inge Kleivan (1991), som også omtaler den grønlandske nationaldragt, hvorimod spørgsmålet om hovedstaden som nationalt symbol slet ikke berøres.

Til gengæld bliver Nuuk omtalt som hele Grønlands lokomotiv i anledning af Nuuks 275 års jubilæum i 2003, hvor der blev udgivet et 40 siders tillæg til den landsdækkende avis Sermitsiaq. Tillægget bragte et interview med Nuuks mangeårige, nu afdøde borgmester Agnethe Davidsen (Krarup 2003), hvoraf det fremgår, at "Nuuk er lokomotivet, der skal trække de andre [kommuner] med". Og i en samtidig debatavis om Nuuks aktuelle og fremtidige udvikling udtaler borgmesteren: "Nuuk har de seneste år været inde i en rivende udvikling. Det, der engang var en søvrig, mindre by på kanten af

verden, er i dag en pulserende hovedstad i stadig vækst" (Nuup Kommunea 2003:2). Borgmesteren siger videre: "I kommunalbestyrelsen går vi ind for den vækst – ja, vi betragter faktisk Nuuk som et af de vækstcentre, der skal være med til at skabe vækst i hele Grønland" (ibid.). Davidsen, som selv var nuummiog og også blev interviewet til *Migration i Grønland*, var tydeligvis stolt af sin by og stolt af selv at sætte sit præg på den. For hende som for så mange andre nuummiut var der ikke noget modsætningsforhold mellem storby og grønlandskhed. Nuuk var måske anderledes, men ikke mindre grønlandsk.

I beskrivelsen af Nuuk benytter især tilflytterne sig af kontraster. Nuuk er således alt det, de andre byer og bygder ikke er (se også Møller 1999). Nuuk er dynamisk, byen sover aldrig, tempoet er højt, og der er mange muligheder og tilbud med hensyn til både arbejde, fritid og forbrug. Der bor også mange forskellige slags mennesker, herunder en del "fremmede", som netop er det, der karakteriserer byen i den klassiske litteratur om urbanitet. Det giver også en vis mulighed for anonymitet, som flere af de interviewede giver udtryk for, at de sætter pris på. Nuuk rummer forskellige nationaliteter ud over grønlandere og danskere, som imidlertid igen er mange forskellige slags. En informant siger: "Nuuk er jo en stor, sammensat by af folk fra hele kysten, og der har man jo altid mulighed for at møde dem, man kender [hjemmefra]". Sammensætningen slår også igennem i sproget: "Det sprog, som bliver brugt her i Nuuk ... det er meget mere dobbeltsproget og for eksempel på institutionerne ... eller bare i butikkerne ... måske 60 procent dansksproget eller måske halvt-halvt". Flere af informanterne – både nuummiut og tilflyttere – betegner i øvrigt uopfordret sig selv som storbymennesker.

Nuuk's bymidte er præget af høje bygninger og boligblokke fra 60'erne, som skulle afhjælpe datidens akutte boligbehov, men der er også bygget nye højhuse og spektakulære bygninger under både Grønlands Hjemmestyre og Grønlands Selvstyre, fx Hotel Hans Egede, kulturhuset Katuaq, svømmehallen Malik, universitetsparken Ilimmarfik og Nuuk Center fra 2012 med 25 specialbutikker, spisesteder og supermarked. Nuuk har i øvrigt et ganske omfattende vejnet og dertil hørende lyskryds, rundkørsler og busdrift.

Under sin omtale af Nuuk som mulighedernes by nævner den ene af artiklens forfattere (Sørensen 2005:191), at flere af informanterne beskriver Nuuk på en så positiv måde, at man umiddelbart skulle tro, de var ansat i den lokale turistforening. Og han konkluderer, at når de gør reklame for byen, skyldes det først og fremmest, at de er glade for at bo i Nuuk, som de opfatter som *deres* by. Samtidig kan der ligge en form for politisk markering i deres udtalelser om Nuuk som en god by at leve i, idet hele spørgsmålet om regional udvikling er vældig politiseret, og der kan ligge en mere eller mindre udtalt kritik af en snæver forståelse af grønlandskhed.

Det officielle Grønland gør også reklame for både landet og storbyen Nuuk. Minoritetsforskeren Kirsten Thisted (2012b) argumenterer for, at der er sket et skift i markedsføringen af Grønland efter indførelsen af selvstyret.

”Branding Greenland”, der er Grønlands internationale marketingsplatform, blev iværksat i 2005, og kampagnen søger at vise et nyt Grønland ”i øjenhøjde med en globaliseret verden” og at ”udskifte gamle stereotyper af grønlændere med nye tidssvarende billeder, som befolkningen samtidig kan stå inde for” (ibid:214). Hvor turistbrochurer og -film tidligere havde fokus på naturen og naturoplevelser, er fokus i den nye tilgang flyttet over på kulturmødet som en af de vigtigste dimensioner ved rejsen, og der indgår også ”sekvenser fra storbyen Nuuk” (ibid:219), der illustrerer blandingskulturen og umiddelbart er den by, der kommer tættest på det moderne og kulturelt komplekse Grønland, som marketingsfolkene ønsker at fremhæve. Da Thisted’s artikel handler om repræsentation i form af branding, er det dog et spørgsmål, hvor meget den kan sige om, hvordan befolkningen i almindelighed tænker grønlandskhed. På YouTube kan man imidlertid finde en række videoer om Nuuk, herunder ”Nuuk Tour” (2012), der som de øvrige er taget non-stop gennem ruden på en bil, der kører byen rundt. De er produceret af MissDalager, der står for Dagmar M. Dalager, som bor i Nuuk og laver film som hobby. På sin blog ”Miss Dalager Films”⁷ giver hun udtryk for, at hun ønsker at give den øvrige verden et indblik i Grønland af i dag og at gøre op med forestillinger om, at Grønland bare handler om isbjørne og druk, altså henholdsvis natur og storbyens sociale problemer.

At de unge i Nuuk i dag tænker sig selv som storbymennesker og globale pointeres også af Thisted (2011), der tager udgangspunkt i videoinstallationen *Nuuk York Nuuk York*, der blev vist på Grønlands Nationalmuseum i Nuuk i 2006 i forbindelse med projektet *Rethinking Nordic Colonialism*.⁸ Også medieforskeren Birgit Kleist Pedersens (2008) studie af, hvordan unge i Nuuk fremstiller sig selv i musik og film, peger i den retning, om end hun samtidig viser, at de forsøger at finde en balance mellem modernitet og tradition.

Opsummerende kan det siges, at *Migration i Grønland* og andre nyere studier tydeligt viser, at folk i Nuuk har tilegnet sig storbyen. Efter år 2000 er storbyen Nuuk således i vid udstrækning inkluderet i grønlandskheden, og det traditionelle skel mellem land og by og ideen om grønlænderen som naturmenneske snarere end bymenneske er under opløsning. I de næste to afsnit præsenteres de anti-urbane fortællinger – modsætningen mellem land og by og de underliggende forestillinger om grønlandskhed – som er kommet til udtryk fra omkring 1970, og som stadig kommer til udtryk.

Anti-urbane fortællinger og skrækscenarier

Fra omkring 1970 blev koncentrationspolitikken eller G-60 i stigende grad set som et dansk, økonomisk motiveret anslag mod den grønlandske kultur, uanset at politikken hele tiden havde haft grønlandsk politisk opbakning (Højlund 1975:269; Forchhammer 1997). Byen fremstod som et fremmedelement i det grønlandske landskab. Den var udtænkt og bygget op af folk udefra og slet ikke egnet til grønlændere. I byen lurede den kulturelle og sociale

forarmelse, fremmedgørelsen og fornedrelsen. Mens byen og grønlanderne blev set som modsætninger, var der et naturligt sammenfald mellem bygden og grønlanderne (Sørensen & Forchhammer 2011).

Eskimologen Bent Jensen giver i 1969 sit bud på, hvad der sker, når "det grønlandske menneske" kommer til byen:

Befolkningen er i hastigt stigende tempo rykket ud af småsamfundenes referenceramme og er blevet placeret i et diffust, upersonligt og uoverskueligt fremmedmiljø, mellem uvirkelige kulisser omkring en hverdag, hvis grundlag er udstukket af andres krav og tankegang; en bymaskine, som tilmed bare kører, hvad enten det enkelte menneske er personligt engageret heri eller i noget som helst – modsat smågruppelivets oplevelsesfællesskab og medmenneskelige nærhed, hvor alle er bidragydende i samfundsmaskineriet (Jensen 1969:84).

Og andetsteds omtaler den tidligere kolonibestyrer i Illulissat, Hans Jacobi, Nuuk som en "pseudo-by", der aldrig vil kunne komme til at stå på egne ben (Jacobi 1971:109). Det sker i forbindelse med en rejsebeskrivelse fra Grønland, hvor første stop er "Godthåb", hvis beboere tilsvarende beskrives som kulturelle anomalier, hverken grønlandere eller danskere og løsrevet fra det landskab, de egentlig udspringer af.

Ikke kun danskere fremmaner billedet af det kunstige, utilpassede og fremmedgjorte liv i byen i modsætning til bygden. I en artikel med fokus på forholdet mellem kvinder og mænd i det moderne Grønland, skriver konsulent i Grønlands Hjemmestyre Tove Søvendahl Petersen (1994:139, oversat fra engelsk af forfatterne):

Det trygge og velkendte bygdeliv blev erstattet med et fuldstændigt fremmed liv i byerne, og mange mennesker fandt pludselig sig selv boende i kæmpe boligblokke fyldt med en masse totalt fremmede mennesker. [...] Der gik ikke lang tid, før folk begyndte at drikke som en effektiv måde at undslippe den moderne verdens stress. [...] Nærmest fra den ene dag til den anden mistede det grønlandske folk sin kultur og identitet, og grønlanderne blev tilskuere i deres eget land.

Og journalisten Jørgen Fleischer skriver i 1992 en kommentar i Sermitsiaq, hvor han advarer mod nogle politikeres aktuelle tanker om befolkningskoncentration. Han maner G-60 spøgelseset frem og tegner følgende post-G-92 skræksscenario fra Nuuk:

Folk flygter fra bygder og mindre byer og samles i ganske få, store byer under kaotiske tilstande. Boligproblemer, arbejdsløshed og andre ulykker vælter ind over samfundet og fylder tilværelsen med meningsløs-

hed. [...] Der bliver ikke meget håb ved Godthåb, når et monstrum af en arktisk by folder sig ud i al sin uhygge, med kriminalitet og skørlevned, der siger spar to til alt, hvad man tidligere har oplevet i Arktis. [...] Nuuk bliver de store modsætnings by som i Rio, en brutal og nådesløs by, hvor unge mennesker går til grunde i hobetal. En hel hær af unge samfundstabere vil blomstre foran forretningerne. De vil stå tavse med en bajer i hånden som G-92s dårlige samvittighed (Fleischer 1992).

Fleischers indlæg er særlig interessant, fordi han godt 10 år senere i samme avis leverer en hyldest til Nuuk i anledning af byens 275 års jubilæum:

Hvem troede, at den fantastiske udvikling i Nuuk var mulig? Som én, der har kendt Nuuk i mere end 60 år, føler man sig ligefrem som Jeppe i baronens seng og siger til sig selv: Drømmer jeg eller er jeg vågen? Det er næsten ikke til at tro, at datidens lille koloni Nuuk nu er en storby i Arktis, en moderne by med alle dens bekvemmeligheder (Fleischer 2003).

Samme mand præsenterer os således for to forskellige billeder af byen. Det første viser det forvoksede, fejlslagne "monstrum af en arktisk by". Det andet viser Nuuk som et vellykket eksempel på udviklingen: "metropolis i Arktis". Fleischers to billeder illustrerer ganske godt det generelle skisma med at forene land og by. Men hans to billeder giver også god mening i den kontekst, de hver især indgår i. I det første tilfælde opridses bevidst et skrækscenario for at vise, hvor galt det *kan* gå, hvis man følger en bestemt politik. I det andet tilfælde kan konventioner tænkes at spille ind. Et byjubilæum lægger naturligt op til fejring og et fokus på de positive sider.

Karakteristikken af Nuuk som dansk eller danskpræget *kan* være en simpel konstatering af en erfaret forskel, idet Nuuk på mange måder adskiller sig fra resten af Grønland og således også de steder, de grønlandske tilflyttere kommer fra. "Dansk(præget)" er således et udtryk, der er både ordbesparende og meningsfyldt i et univers, hvor dansk og grønlandsk af historiske grunde optræder som modsætninger (Sørensen 2003a, 2003b). Karakteristikken kan imidlertid også være udtryk for en nationalistisk inspireret kritik, hvor dansk(præget) ikke bare henviser til en erfaret forskel, men til et problem. En af de tilflyttere, der blev interviewet til *Migration i Grønland* flettede en kritik af dansk dominans på arbejdspladserne ind i sin fortælling om Nuuk:

Altså, der er mange danskere, som arbejder her i byen. Jeg har danske venner, det er ikke det, der er problemet. Men når man kigger på, hvordan arbejdspladserne bliver styret, så er det jo primært en dansk måde [...]. Man har jo overtaget det hele uden at grønlandisere nogen ting. Bare af den grund er Nuuk ikke en grønlandsk by.

Omkring nytår 2003 bestilte den administrerende direktør i hjemmestyret, Jens Lyberth, en healer til at mane ånderne ud af hjemmestyrets kontorer i Nuuk (Sørensen 2003a:10; Andersen 2008:14). Der skulle renses ud i den koloniale ånd og de negative energier, der havde hobet sig op gennem årene. I avisinterview med healeren Maannguaq Berthelsen, der bor i Nuuk, begrundede hun healingen med, at den skulle bidrage til at genoprette respekten for den særlige grønlandske ånd, der længe havde været undertrykt af den danske ånd i hjemmestyrets lokaler. Og hun omtalte de negative energier som mislyde, fordi det var sådan, de lød i hendes ører. Sagen vakte opsigt i både Grønland og Danmark, og direktøren blev fyret, men den delte også vandene, og flere fremtrædende grønlandske politikere deltog aktivt i healende seancer omkring samme tid (Andersen 2008:98-99).

Nyere anti-urbane fortællinger: udstilling om Blok P

Blok P, der blev opført i Nuuk i årene 1965-66, var i mange år det største boligkompleks i hele rigsfællesskabet. Blokken lå centralt i byen og var svær at overse. Den var 200 meter lang og 5 etager høj og rummede 185 lejligheder svarende til en procent af Grønlands befolkning. Blok P har gennem årene i kraft af sin monumentale karakter stået som symbol på moderniseringspolitikken, G-60. Mindre neutralt udtrykt er den ofte blevet set som selve symbolet på en fejlslagen centraliseringspolitik og omtalt som en arkitektonisk katastrofe. Blokken var efterhånden nedslidt og blev jævnet med jorden i efteråret 2012. Udstillingen *Blok P – en boligblok i Nuuk 1966-2012*, der er blevet vist på Nordatlantens Brygge på Christianshavn fra efteråret 2013 til foråret 2014 og forinden blev vist i Nuuk, fortæller historien om nedrivningen og livet før nedrivningen.

Rammen for udstillingen bliver især klar, når man læser det tilhørende katalog, hvoraf det fremgår, at bygningen af Blok P og de øvrige blokke "afspejlede en opfattelse af, at bolig[mangel] og sociale problemer kunne løses rent byggeteknisk", og at de "blev påtvunget en befolkning med en grundlæggende anden kultur end planlæggerens og derfor i endnu højere grad [kom] til at virke upassende, malplacerede og hensynsløse" (Hilker & Diemer 2013:bag-flap). Interview med tidligere beboere – se også dokumentarfilmen *Blok P – Erindringer* (Diemer & Jensen 2013) – der alle udtrykker sig positivt om livet i blokken bortset fra de senere års misligholdelse og tendens til hærværk og ballade, tages uden nærmere forklaring som udtryk for stærkt sammenhold og nye sociale mønstre, der opstod *på trods af* byggeriets mangel på indsigt og forståelse (ibid.). Udstillingen synes at operere med flere sammenhængende dikotomier: natur versus kultur, land og bygd versus by, menneskelighed og liv versus teknik, grønlander versus dansker. Selv om udstillingen udviser fascination af Blok P og livet der, fremstår den overordnet som endnu et, om end nyt led i den anti-urbane fortælling. Skribenten og fotografen Jørgen Chemnitz' artikel, der indgår i udstillingskataloget og også har været trykt i Weekendavisen (Chemnitz 2013), passer fint ind i denne ramme.

Mens udstillingens kurator, kunstneren Rikke Diemer, er dansker med et tidligere arbejdsophold i Nuuk, er Chemnitz født i Nuuk, men har boet i Danmark i størstedelen af sit liv, hvilket måske er en del af forklaringen på, at han som nuummioq anlægger et så anti-urbant perspektiv på Nuuk. Under overskriften "Mikropolis" skriver han: "Grønlands hovedstad er under stærk forandring, men ikke i bedring. Nuuk er en grim by, som aldrig har formået at finde sig til rette som en lille storby" (Chemnitz 2013). Denne karakteristik ligger i tråd med den nordnorske journalist Magne Kveseth meget mistrøstige billede af Nuuk i reportagebogen *Nordatlantens ansigter* fra 2008, hvor han sammenligner Nuuk med Murmansk og stiller det retoriske spørgsmål, om Nuuk er en storby, eller den bare har alle storbyens problemer (Kveseth 2008:49).

I Chemnitz' beskrivelse af barndommens Nuuk – før Blok P vel at mærke – går by og land i et: "Erindringen [...] danner et billede af byen og landskabet: Fjelde, dale – og åbne sletter, som strakte sig ind i den lille by med et par tusinde indbyggere. Husene lå på fjeldene" (ibid.). Men alt det gik tabt, og resultatet blev tilsyneladende hverken eller i den by, der ifølge Chemnitz blev domineret af Blok P:

Da Blok P blev bygget, tog Nuuk det første skridt til at transformere sig fra en lille flække til noget, der skulle ligne et bymæssigt landskab. Den urbane forestilling lykkedes ikke. Drømmen om en by er uforløst. [...] Det første spadestik til byggeriet af Blok P har bestemt, hvordan byen siden har lagt sig til rette. Vejnettet er blevet bestemt af Blok P, de omkringliggende bygninger har rejst sig ved at skæve til Blok P. Efter at bygningen er jævnet med jorden, er hotellet trådt frem i bybilledet som et ekko, en tilnærmet kopi af den forsvundne boligblok. Hotellet har samme form og højde og har overtaget rollen som byens misfoster (ibid.).

Chemnitz er således kritisk over for monumentale bebyggelser af den slags, der typisk hører storbyen til, uanset om bygherren er fortidens kolonimagt eller det aktuelle selvstyre, og han ironiserer over nedrivningen af Blok P:

Symbolikken er til at få øje på: Ned med postkoloniale monumenter, op med en indendørs indkøbskatedral, som fortsætter mod himlen i et kontortårn, hvor den grønlandske centraladministration er flyttet ind. Nu er det os, der bestemmer, hvordan husene og byen skal se ud (ibid.).

I et avisdebatindlæg benytter en dansk arkitekt udstillingen om Blok P til at kritisere byggeriet i Grønland dengang og nu (Arnfred 2013). Han retter i det hele taget en kritik mod dansk arkitektur som eksportvare og skriver videre: "Historien om Blok P i Nuuk – et betonbyggeri, der skulle gøre Grønland mo-

derne – viser, hvor galt det går, når man tegner en bolig-drøm uden at vide, hvad drømme handler om”. Arkitekten omtaler også Blok P som en ”skamstøtte af en boligblok”, ”en dansk embedsmandsløsning” og som ”et skingert vidnesbyrd om, at modernismens brutale omsorg langt fra er tilstrækkelig, når der skal bygges boliger”. Ifølge arkitekten handler bygningskunsten om ”evnen til at læse tid og sted. Om evnen til at gå i dialog med det landskab, der tages i besiddelse”. Og han slutter af med en kritik af nutidens byggeri: ”Desværre tyder meget på, at det endnu ikke er lykkedes for grønlandske tegnestuer at udvikle en byggeskik, der har rod i deres eget land”.

Relationen mellem by og land over tid

Den omtalte urbaniserings skepsis har land – natur og bygd – som baggrund for det aktuelle byliv, og den peger tilbage på den såkaldte G-60-politikens konsekvenser for udviklingen i Grønland i 1960’erne og 1970’erne, som ikke mindst huskes for industrielt storbyggeri som Blok P, affolkning af bygder og industrialisering. Kritikken blev i første omgang primært ført i marken af danske politikere, psykologer, forfattere og eskimologer (Sørensen & Forchhammer 2011) og var et ekko af den tilsvarende udviklingskritik, man kender fra Danmark og andre vestlige lande. I 1970’erne blev denne form for kritik imidlertid almindelig blandt grønlændere, og da med sine egne undertoner. Kontrasteringen af land/natur/fangst med by/boligblokke/industri spillede sammen med andre modsætningspar som fx sundt/usundt, grønlandsk/dansk, rent/blandet, ægte/uægte, småt/stort, overskueligt/uoverskueligt og traditionelt/fremmed. Grønlænderne var på vej ind i en tidsalder domineret af livet i byen (som de fleste i dag synes at foretrække), men vendte sig samtidig mod det gamle landskab med dets kajaker, hundeslæder og små kulørte træhuse. Bygdelivet blev fremhævet som noget helt særligt grønlandsk, som man måtte værne om, mens bylivet for mange kom til at betegne kulturelt og menneskeligt forfald.

Afbildningen af by og land som kontrasterende landskaber kan ligne simpel nostalgi, men indeholder klare etno- eller nationalpolitiske undertoner, idet bylivet betegner en tilstand, som i sin kerne er fremmed, kolonialistisk og dansk, og landlivet en tilstand, som er oprindelig og førkolonialistisk, med andre ord grønlandsk. Bylivet kan ses som et udtryk for ”det sted vi er nu” og på den anden side landlivet som et udtryk for ”det sted vi vil hen”, det ideale. 1970’erne står politisk for en begyndende afstandtagen fra det danske og længsel mod det grønlandske. Tidligere havde nøgleordet for grønlænderne været integration som ligestillede borgere (se fx Chemnitz 1964; Sørensen & Forchhammer 2011), nu blev det det særligt grønlandske og dets mulige manifestationer (Forchhammer 1997). De små bygder blev en slags kulturelle skatteøer eller åndehuller, et refugium for det oprindeligt grønlandske, som var gået tabt i byerne, men stadig fandtes i bygderne, fordi udviklingens strøm var passeret forbi her uden at afsætte nævneværdige spor. Byerne var

et fremmedelement i Grønland og hovedstaden Nuuk mest fremmed af alle, "et stykke Danmark på klipper". De følgende ca. 30 år var denne opfattelse mere eller mindre dominerende, selv om byernes stærke vækst satte et latent spørgsmålstejn ved den. Mange grønlændere ønskede og ønsker i realiteten bylivet.

Dette stemmer godt overens med en opfattelse af byen som et positivt udtryk for bevægelse og udvikling, som var typisk for Grønland indtil ca. 1970 og bl.a. kan spores i litteraturen (Thisted 2007). I bogen *Sinnattugaq* (En grønlænders drøm) (Storch 1914) drømmer kateketen Pavia fx, at han befinder sig i Nuuk i en fjern fremtid, og her finder forfatteren både bevægelse og udvikling i skarp kontrast til samtiden, som i romanen er præget af uvidenhed og stilstand. Politikeren og samfundskritikeren Augo Lyngø maler som Storch et positivt billede af den grønlandske storby i sin roman *Ukiut 300-nngornerat* (Tre hundrede år efter) (Lyngø 1931), som er henlagt til Grønland i år 2021, 300 år efter at den norsk-danske kolonisering begyndte. Hos disse forfattere synes den fremtidige, ideale by at danne baggrund for den aktuelle, lidt triste og uodynamiske grønlandske lilleby- og bygdevirkelighed. Lignende ideer om storbyen findes langt tilbage i den grønlandske litteratur (Thisted 2007). Såvel modsætningen mellem land og by som forsøget på at løse denne modsætning kommer også til udtryk i en fiktiv genre som grønlandske spillefilm, der netop formidler drømme, idealer og forestillinger om grønlandskhed. Relationen mellem det sociale livs forgrund og baggrund er således det bærende tema i *Lysets hjerte* (Lyngø & Grønlykke 1997), hvis hovedperson genfinder sin "indre grønlænder" (se Sørensen 1994b, 2008) i de essentielt grønlandske landskaber uden for den kulturelt tvetydige by og således ender med at forlige sig med livet i byen. Filmen *Nuummioq* fra 2009 har derimod livet i (stor)byen Nuuk som det helt uproblematisk udgangspunkt (Thisted 2012a)⁹, og ifald der overhovedet er tale om en kulturel helingsproces i filmen, tager den form af et opgør med usund kulturel tradition. Thisted (ibid:68) giver udtryk for, at forskellen mellem de to film nok ligger i tiden. Hvor *Lysets hjerte* afspejler tankerne bag hjemmestyreprojektet om at finde tilbage til grønlandskheden, "er der i dag behov for at justere hjemmestyrets fortællinger" og tage den aktuelle grønlandske virkelighed alvorligt. En virkelighed præget af urbanisering, modernisering og globalisering.

Den grønlandske længsel mod byen synes at fortsætte frem til omkring 1970. I 1950'erne og 1960'erne var de grønlandske politikere således helt med på tankerne om at danne større bysamfund "de bedst egnede steder" sideløbende med en flytning fra "de mindre egnede" – den famøse koncentrationspolitik, som er blevet omtalt som noget af det mest infame, danskerne har gjort mod grønlænderne (Forchhammer 1997, 2001). Den aktuelle – post 2000 – grønlandske længsel mod og tilegnelse af (stor)byen er således ikke noget ukendt fænomen. Den har blot haft trange kår i en periode præget af etnopolitisk afgrænsning til Danmark.

Udviklingen er dog ikke entydig. Grønlands statsminister fra 2013-14, Aleqa Hammond, placerede sig fx solidt i et traditionelt grønlandsk landskab (se også Ritzau 2014) med sine offentlige udtalelser om, at hun "mentalt og personligt er [...] så udansk, som man overhovedet kan være", og at hun er vokset op i en fangerfamilie i den lille by Ummannaq (se Böss 2013a, 2013b; Andersen 2014a, 2014b). Samtidig ønskede hun ikke at fremstå som provinssiæl, men som "grønlander og global" og fremhævede derfor sine kosmopolitiske erfaringer, rejser, studier i udlandet og kompetencer i fremmedsprog.

Generelt er forestillingen og retorikken om bygderne som de sande grønlandske landskaber dog langt mindre markant efter år 2000. Den nuværende borgmester i Nuuk (Sermersooq Kommune), Asii Chemnitz Narup nævner fx meget nøgternt, at livet i bygderne "giver tryghed og forudsigelighed, men også en stærk social kontrol". Og hun siger videre: "En stor del af bygdebeboerne har ikke noget reelt valg, om de ønsker at blive eller vælge at leve deres liv et andet sted" (Narup 2009:4). Det er nemlig uddannelse, der åbner mulighed for at flytte og få bolig.

Nuuk og resten

Nuuk opfattes undertiden ikke bare som anderledes end resten af Grønlands byer, men også som en by, der står i modsætning til resten. En tilflytter, der har boet mange år i Nuuk, siger: "Nuuk vokser jo og vokser, men jeg tænker tit på de små steder og de små kommuner, der har svært ved at få det hele til at køre. Det er næsten på bekostning af dem, at Nuuk vokser, ikke?" Andre udtrykker sig mindre forsigtigt, idet de taler om, hvordan tidligere koloniale strukturer og tankesæt har overlevet i det hjemmestyrede Grønland. Blot har Nuuk overtaget den rolle, København havde i sin tid. Forfatteren og debattøren Finn Lynge (2009:11) siger:

Kendsgerningen er, at den centralisering af næsten al magt og indflydelse, som har fundet sted i Nuuk, nu efterhånden er gået hen og blevet et problem i sig selv [...]. Særlig godt hjulpet af Hjemmestyret er det nu lykkedes Nuuk Kommune i løbet af nogle få år at skabe en aura om sig selv som Grønlands eneste "rigtige by", hvor man oven i købet har gjort det til almindelig talemåde at omtale alle de andre byer som dem "ude på kysten" – som om ikke også Nuuk selv lå på kysten.

Tilsvarende kritik af Nuuk rejses af grønlandske kommunalpolitikere og andre fremtrædende personer, der er blevet interviewet af journalisten Marianne Krogh Andersen (2008). Sisimiuts borgmester Hermann Berthelsen siger blandt andet: "Nuuk er vores allesammens hovedstad, og der er mange gode ting ved byen. Men Nuuk er symbolet på kolonialismen. Efter hjemmestyret er Nuuk blevet koloniherre for resten af Grønland" (Andersen 2008:133). Og skoleinspektør i Kuummiut Mikkel Boassen udtaler: "G-60-politikken er fort-

sat. Nu er det bare fra Nuuk, at man fortsætter den politik, som Danmark førte engang" (ibid:205). Et avisindlæg af en borger fra Qaqortoq fremstiller tilsvarende "Super Nuuk" som parasitær og er kritisk over for Nuuks ufortjente "pedestalplacering" i forhold til de andre byer og kommuner (fx Riis 2014).

Konklusion

Formålet med denne artikel har været at vise, hvordan og hvorfor den grønlandske (stor)by og hovedstad Nuuk er omstridt, og hvordan synet på Nuuk har ændret sig over tid. Landskabsbegrebet, defineret som en relation mellem det sociale livs forgrund og baggrund, har fungeret som teoretisk ramme og inspiration, idet det kan bruges til at forstå sammenhængen mellem diverse udsagn om Nuuk, byer og bygder og grønlandskhed. En af de helt store tendenser, vi påviser i artiklen, er et generelt skred fra perioden sidst i 1960'erne til omkring år 2000 i opfattelsen af grønlandskhed, og hvad grønlandskhed forbindes med og indebærer. Byen og grønlænderen fremstod i den første periode som uforenelige størrelser, og i bedste fald *overlevede* grønlændere i byerne, hvor de levede et fremmedgjort liv, idet grønlandskheden var gået i dvale. Grønlandskhed var til gengæld lokaliseret i bygderne og i naturen som sådan. Den herskende kultur- og identitetsopfattelse i den periode var dikotomisk og essentialistisk (jf. Sørensen & Forchhammer 2011). Omsat til landskabssprog var situationen angiveligt den, at folk levede et utilpasset danskpræget dagligliv i byen, men drømte om et andet liv i pagt med grønlandske traditioner og værdier. Forgrund (os som vi er nu) og baggrund (os som vi *kunne* være) fremstod som meget adskilte størrelser. I perioden fra omkring 2000 har vi påvist en tendens til at tænke grønlandskhed som en mere inkluderende størrelse, der ikke står i modsætning til (stor)byliv og storbylivets kompleksitet.

Misforholdet mellem forgrund og baggrund har stået centralt i de politiske bestræbelser, der har ført til først hjemmestyre og siden selvstyre. Nu hvor grønlandske politikere selv står for byudvikling, er (stor)byen ikke længere entydigt forbundet med danskhed. I landskabssprog er der tale om, at man som grønlænder kan leve et meget tilfredsstillende liv i storbyen Nuuk, og at forskellen mellem forgrund og baggrund er reduceret betragteligt. I den forstand er by og land, byen og grønlænderen i stigende grad blevet bragt sammen eller forenet. De grønlandske landskaber er flyttet til byen. Den nye grønlandskhed, som nok kan siges at være særlig markant og koncentreret i Nuuk, har tilegnet sig storbyen og forbinder den med national stolthed, hvilket muliggør Nuuks status som nationalt symbol.

Nuuk er dog stadig omstridt. Til trods for det generelle skred i opfattelsen af grønlandskhed i den grønlandske befolkning, er der stadig forskelle i synet på Nuuk baseret på, hvem man er, og hvor man kommer fra. Folk udefra, grønlændere, danskere og andre, hæfter sig oftere ved Nuuks kulturelle tve-tydighed og efterlyser det rene og rigtige Grønland, der findes et sted derude.

Men Nuuk er også omstridt i den aktuelle politiske kamp om økonomiske ressourcer, som det fremgår af artiklens citater fra grønlandere, som har deres hjem "ude på kysten". Her ironiseres over "Super Nuuk", der kritiseres for at have taget over efter danskerne og videreføre den forkætrede G-60-politik, der handler om centralisering. I det omfang hovedstaden opleves som dominerende og udbytende, og det gør den tilsyneladende ofte, kobles denne dominans tilsyneladende til Nuuks karakter af ikke at være rigtig grønlandsk. I den forstand kan Nuuk stadig siges at være "et stykke Danmark på klipper". Det fremgår således, at landskaberne er i stadig bevægelse, og at Danmark kan ligge i Grønland.

Noter

1. Projektet, der blev finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd og Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland, har titlen "Migration i Grønland: En antropologisk analyse af livshistorier med fokus på betydningen af sted og lokal registrering af social forandring". Hans Lange og Hulda Zober Holm fungerede som lokale samarbejdspartnere. For resultater se: Sørensen, Lange & Holm 2003; Sørensen 2003a, 2003b, 2005 og Sørensen & Forchhammer 2011.
2. Nuummiut er flertalsformen af nuummioq, dvs. en person, der er født og opvokset i Nuuk.
3. Godthåb, som er det danske navn for Nuuk, bruges så godt som ikke i dag. Grønlands Hjemmestyre, der blev indført i 1979, markerede grønlandsk som landets officielle sprog.
4. Bender (1993, 2001) taler også om omstridte landskaber.
5. De få større bygder, der har oplevet befolkningstilvækst, ligger i Nord- og Østgrønland, idet de opsamlers en del af de personer, der flytter fra de mindre bygder. Det gælder helt generelt for bygderne, at befolkningen er faldet markant i perioden 1990-2009 (Rasmussen et al. 2010:23).
6. Sermersooq Kommune er en af fire grønlandske (stor)kommuner. De tre andre centrerer sig om byerne Ilulissat, Sisimiut og Qaqortoq. Grønlands Selvstyre afløste Grønlands Hjemmestyre den 21. juni 2009. Hjemmestyret har eksisteret siden 1. maj 1979.
7. Se <http://missdalagerfilms.blogspot.dk/>. MissDalager 2012: *Nuuk Tour*. YouTube.
8. Se <http://www.rethinking-nordic-colonialism.org/>
9. *Nuummioq* er instrueret af Otto Rosing og Torben Bech, produceret af Mikisoq H. Lyng. Manuskriptet er skrevet af Torben Bech efter original ide af Otto Rosing.

Litteratur

- Andersen, Marianne Krogh 2008: *Grønland. Mægtig og afmægtig*. København: Gyldendal.
- Andersen, Marianne Krogh 2014a: "Koloniale sår". *Weekendavisen*, d. 10. januar.
- Andersen, Marianne Krogh 2014b: "Kaos i Grønland". *Weekendavisen*, d. 3. oktober.
- Arnfred, Jens Thomas 2013: "Nybyggede spekulationsprojekter". *Information*, d. 22. november.
- Bender, Barbara 1993: "Introduction: Landscape – Meaning and Action", i Bender, Barbara (ed.): *Landscape. Politics and Perspective*. Oxford: Berg.
- Bender, Barbara 2001: "Introduction", i Bender, Barbara & Margot Winer (eds.): *Contested Landscapes. Movement, Exile and Place*. Oxford: Berg.

- Böss, Michael 2013a: "På vej mod et racerent Grønland?" *Berlingske*, d. 21. marts.
- Böss, Michael 2013b: "Snæversyn: Aleqa Hammonds Grønland handler om følelser, etnicitet og race". *Kristeligt Dagblad*, d. 4. april.
- Chemnitz, Guldborg 1964: "Udviklingen som en grønlander ser den", i Chemnitz, Guldborg og Verner Goldschmidt (red.): *Grønland i udvikling*. København: Fremad.
- Chemnitz, Jørgen 2013: "Mikropolis". *Weekendavisen*, d. 30. august.
- Diemer, Rikke & Peter Jensen 2013: *Blok P – Erindringer* (dokumentarfilm). Nuuk: Inuk Media.
- Finnegan, Ruth 1998: *Tales of the City. A Study of Narrative and Urban Life*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fleischer, Jørgen 1992: "G-92 for judaspenge". *Sermitsiaq*, Nr. 41.
- Fleischer, Jørgen 2003: "Nuuk – Metropolis i Arktis". *Sermitsiaq*, Nr. 34.
- Forchhammer, Søren 1997: *Gathered or Dispersed? Four Decades of Development Policy Debate in Greenland*. Ph.d.-afhandling i eskimologi, Københavns Universitet.
- Forchhammer, Søren 2001: "Det danske, det grønlandske og den store urbanisering". *Tidsskriftet Grønland*, Nr. 4:172-176.
- Gupta, Akhil & James Ferguson 1997: "Discipline and Practice: "The Field" as Site, Method, and Location in Anthropology", i Gupta, Akhil & James Ferguson (eds.): *Anthropological Locations. Boundaries and Grounds of a Field Science*. Berkeley: University of California Press.
- Hannerz, Ulf 1980: *Exploring the City: Inquiries Toward an Urban Anthropology*. New York: Columbia University Press.
- Hendriksen, Kåre 2013: *Grønlands bygder – økonomi og udviklingsdynamik*. Ph.d.-afhandling, Aalborg Universitet.
- Hilker, Martin & Rikke Diemer (red.) 2013: *Blok P – en boligblok i Nuuk 1965-2012*. København: Nordatlantens Brygge.
- Hirsch, Eric 1995: "Introduction. Landscape: Between Place and Space", i Hirsch, Erik & Michael O'Hanlon (eds.): *The Anthropology of Landscape. Perspectives on Place and Space*. Oxford: Clarendon Press.
- Højlund, Niels 1975: "Moderne tider – moderne problemer", i Koch, Palle (red.): *Grønland*. København: Gyldendal.
- Jacobi, Hans 1971: "Triste tanker om Grønland". *Tidsskriftet Grønland*, Nr. 4:109-116.
- Jensen, Bent 1969: "Udviklingspolitikken og mennesket. Studier i marken, indtryk og synspunkter". *Tidsskriftet Grønland*, Nr. 3:75-94.
- Kleivan, Inge 1991: "Greenland's National Symbols". *North Atlantic Studies*, No. 2:4-16.
- Krarup, Poul 2003: "Nuuk kan skabe den nødvendige vækst". *Sermitsiaq*, Nr. 34: "Nuuk 275 år", jubilæumstillæg.
- Kveseth, Magne 2008: "Grønland", i *Nordatlantens ansigter*. Nordisk Atlantsamarbejde (NORA).
- Lynge, Augo [1931] 1973: *Ukiut 300-mngornerat*. Nuuk: Atuakkiorfik.
- Lynge, Finn 1981: "En ny identitet?", i Gynther, Bent (red.): *Grønland 81*. København: Foreningerne Nordens Forbund.
- Lynge, Finn 2009: "Kolonitid før og nu", i Pedersen, Birgit Kleist et al. (red.): *Grønlandsk Kultur- og Samfundsforskning 2008-09*. Nuuk: Ilisimatusarfik/Forlaget Atuagkat.

- Lynge, Hans Anthon & Jacob Grønlykke 1997: *Qaamarngup uummataa/Lysets hjerte. Filmmanuskript*. Nuuk: Atuakkiorfik.
- Lynge, Hans et al. (red.) 1978: *Godthåb—Nûk 1728-1978 i tekst og billeder*. Nuuk: Det Grønlandske Forlag.
- Møller, Aqigssiaq 1999: "Hvor folk bor", i Gynther, Bent & Aqigssiaq Møller (red.): *Kalaallit Nunaat. Gyldendals bog om Grønland*. København: Gyldendal.
- Narup, Asii Chemnitz 2009: "Grønlands bygders situation og fremtid". *Tidsskriftet Grønland*, Nr. 4:198-206.
- Nuup Kommunea 2003: *Siunissaq takorluukkallu – Fremtid og visioner [debatavis]*. Nuuk, 26. februar.
- Pedersen, Birgit Kleist 2008: "Young Greenlanders in the Urban Space of Nuuk". *Études/Inuit/Studies*, Vol. 32, No. 1:91-105.
- Petersen, Tove Søvendahl 1994: "Superwoman and the troubled man", i Fougner, Brit & Mona Larsen-Asp (eds.): *The Nordic countries – a paradise for women?* Copenhagen: Nord 1994:16, Nordic Council of Ministers.
- Rasmussen, Rasmus Ole et al. 2010: *Status for bosteder i Grønland med særlig fokus på bygdeme*. Stockholm: Nordregio, Nordic Council of Ministers Research Programme Report.
- Riis, Jim 2014: ""Nuuk bliver flået i solidaritetens navn": ævl og bævl!!!!" *Sermitsiaq/AG*, d. 27. juni.
- Ritzau 2014: "Hammond: Selvmord i Grønland stiger med industriel udvikling". *Sermitsiaq/AG*, d. 22. januar.
- Rosendahl, Gunnar P. & Vagn Laage 1978: "Byudviklingen siden 1950", i Lynge, Hans et al. (red.): *Godthåb—Nûk 1728-1978 i tekst og billeder*. Nuuk: Det Grønlandske Forlag.
- Simonsen, Kirsten 2005: *Byens mange ansigter – konstruktion af byen i praksis og fortælling*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Statistics Greenland 2013: *Greenland in Figures 2013*. Nuuk: Statistics Greenland.
- Storch, Mathias [1914] 1974: *Sinnattugaaq*. Nuuk: Atuakkiorfik.
- Sørensen, Bo Wagner 1994a: *Magt eller afmagt? Køn, følelser og vold i Grønland*. København: Akademisk Forlag.
- Sørensen, Bo Wagner 1994b: "Jagten på den indre grønlander". *Kvinder, Køn & Forskning*, Nr. 2:53-68.
- Sørensen, Bo Wagner 1997: "Når kulturen går i kroppen. "Halve grønlandere" som begreb og fænomen". *Tidsskriftet Antropologi*, Nr. 35-36:243-259.
- Sørensen, Bo Wagner 2003a: "Sød musik eller mislyd i Grønlands hovedstad?" *Hu-maniora*, Nr. 2:8-11.
- Sørensen, Bo Wagner 2003b: "Et stykke Danmark på klipper? Nuuk set udefra og indefra". *Jordens Folk*, Nr. 3:44-49.
- Sørensen, Bo Wagner 2005: "Nuuk". *Tidsskriftet Antropologi*, Nr. 48:185-200.
- Sørensen, Bo Wagner 2008: "Perceiving Landscapes in Greenland", i Jones, Michael & Kenneth R. Olwig (eds.): *Nordic Landscapes. Region and Belonging on the Northern Edge of Europe*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Sørensen, Bo Wagner, Hans Lange & Hulda Zober Holm 2003: "Nuuk: Fremmedgørelse i storbyen?" *Tidsskriftet Grønland*, Nr. 1:25-40.

- Sørensen, Bo Wagner & Søren Forchhammer 2011: "Byen og grønlånderen", i Høiris, Ole & Ole Marquardt (red.): *Fra vild til verdensborger. Grønlandsk identitet fra kolonitiden til nutidens globalitet*. Aarhus: Aarhus Universitet.
- Thisted, Kirsten 2007: "København i grønlandsk litteratur", i Mortensen, Andras, Jón Th. Thór & Daniel Thorleifsen (red.): *København som Vestnordens hovedstad*. Nuuk: Atuagkat.
- Thisted, Kirsten 2011: "Nationbuilding – Nationbranding. Identitetspositioner og tilhørsforhold under det selvstyrede Grønland", i Høiris, Ole & Ole Marquardt (red.): *Fra vild til verdensborger. Grønlandsk identitet fra kolonitiden til nutidens globalitet*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Thisted, Kirsten 2012a: "Al Jazeera Greenland Special: Grønlandsk spillefilm på det globale marked". *Tidsskriftet Grønland*, Nr. 1:62-77.
- Thisted, Kirsten 2012b: "Pioneering Nation – markedsføring af Grønland under selvstyret". *Tidsskriftet Grønland*, Nr. 3:214-225.